

ZORIONAK, ETA SIKERAN

Zoriontzekoa da 75 urte betetzen dauzana. Orregaitik lerro apal oneetatik Euskaltzaindia zoriondu gura dot. zorionak here urtebetetzean, baina ez 75 urte bete ditualako bakarrik, geldiu-nea egin eta alboetara begiratzen asi dalako ere bai.

Gauza guztietan gertatzen danaren antzera, orrenbeste urte-tan danatarikoa egon da, ona eta txarra; baina euskalkiak azke-nengo 25 urteotan ez dot uste bultzakada aundirik euki dabenik erakunde onen aldetik. Beste era batera esanda, euskalkiek, eta bizkaierak berziki, beti nire ustetan, ez dauke zor aundirik Eus-kaltzaindiarekin.

Onez gero, bataren batek esango eban: "Betiko abestia beti-koren baten aotik. Badago betikoetariko bat geziak eta zuziak botatzen euskeraren alde ainbeste lan egin dauan taldearen aur-ka". Orretan dagoanari mailukadak untzetik urrun joten dauaza-la esan bear deusat. Ez naz ni gerraren zale, baizik bakearen alde (non entzun dot alakorik?).

Asierako zorionak emotea ez da adarra jotea izan, biotz-bio-tzekoa baino. Ez jat inoiz burutik igaro eta ez dot inoiz esan, az-kenengo 25 urteotan Euskaltzaindiaren agintaritzako partaideen aldetik euskalkienganako bomndate txarrik egon danik. Euske-raren onerako (edo batuaren onerako, nire ustez ez da bardin eta) bizkaierak, tamalez, triskantza bat jasan bear ebal esaten ebanak ere, ziur nago munduko borondaterik aundiena eta ikus-pegirik luzeena eukazana, baina bearbada ez oinak lur gainean.

Edozein lanetan egiten danez, elburu batzuk ipinten dira-nean, Inaren jarraipen bat egin bear izaten da, abiapuntura bide zuzenetik goazen ala ez egiaztatzeko. Ez dau balio elburuak lor-tzeko jarri dogun denporaren muga gelditu eta begiratzea bete diran ala ez. Orduan berandu izaten da, eta joandako denporeak konponbiderik ez daukanez. uts egitearen arrazoiak eta errudu-nak bilatzen asten gara, sarritan gu-geu garala errudun ia baka-rrak kontutan artu barik.

Orixe uste dot Euskaltzaindiak aspaldion egin gura dauala, edo beintzat ori pentsatu gura dot. Geldiunea, erreflexioa, da-roan bidea begiratu. aztertu eta zuzendu. Dana dala 25 urteri denpora asko deritxot egindako edo frogatutako "experimen-toa" baliogarria dan ala ez ikusteko. Ezin dogu emaitzei eta on-dorioei itzaroten egon gauza barriaren baliogarritasuna ikuste-ko: arinago, bidean gabilzan bitartean, bearrezko estratzatik (zergaitik ete da euskereak ez daukala ez biderik ez errepiderik, estratzak baino) goazen aztertu bear dogu. Zelango emaitzak lortzen gabilz elmugara eldu bitartean?

Euskera batuaren gurasoek euren asmakizuna barriro bidera-tu bearra ikusi dabe: Arazoa eskuetatik joan jake. Ez da izango aurretik ez dalako oarrik egon. Bertatik, barrutik oiartzun bako oivak ere euki dauz. Eta ez edononak, ezin dodaz edonortzat ar-tu il barria dan Labaien edo ain gogoratua dogun Lino Akesolo jaunak eta. Batasun aldekoak. euskeraren aldeko langile amo-rratuak, baina sekula ez deutset "batua" dalakoaren aldeko go-respen askorik eta bai baten baino geiagotan kontraktorik. ent-zun.

Askotan zalatu jakona "batuari" ez da lojikaren aurkako zo-rioneko "h"-a bakarrik izan. Izkuntzea ez da Fisika ez Matema-tika arloko ariketa bat, eta badirudi orixe biurtu dala. Itzak edo-zelan asmatzen eta erabiltzen dira. Edonon gainera, telehista, irrati, egunkari, aldizkari... ia guztietan ikusten dira erderaz ba-litz onartu ezinezkoak izango litzatekezan utsak. Beste izkun-

tzetako komunikabideetan gramatikaren legeak jagon eta zu-zendu egiten badira, zergaitik euskerakoak ez?

Orixe dala arazoa uste dot. Euskerea ain egoera txarrean ikusirik, lan geiago egin da gordetzean eta zabaltzean erabilera zaintzean baino. Kasu geiago egin jako zenbatusunari nolakota-sunari baino, eta azkenean eskuak burura jaurtiz euskalkiak ere ortxe dagozala konturatu dira. Eta gainera batuak eskeintzen dauazan otzatsunaren otzikerak eta dardarak berotzeko euskal-kiak estalki onak izan daitekez. Esakerak, gauzak esateko erak... orreek dira izkuntza bateri bizitasuna emoten dautsoe-nak, eta batuan falta izaten diranak. Izkuntza "standar" egiteko asmoan Matematika eta Kimika legeak jarri dira eta azkenean gai orrek besteko otza biurtu da. Bertsioak egitea neurri bateri itzak egokitzea baino zerbait geiago dan moduan, izkuntza gra-matika legeak baino ainbat zabalagoa eta aberatsagoa da.

Baina berbideratze orretan zera gertatu leiteke: Batzuk 25 urtetan esaten egon direnari uko egin eta urratsa beste leku ba-terantz zuzendu bear. Ez dot esan atzerantz, beste leku baterantz baino; izan ere atzerantz egitea zailagoa eta arrotasunarentzat mingarriagoa da. Dana dala neure zalantzak daukadaz danak egongo ete diran prest aldaketarako edo trenaren antzera, bide-tik urtetzeko bildurrez (edo arrotasuna arrokeriaz erratzuz) to-peak aurkitu arte aurrera joko daben.

ENRIKE ITXASALDE

EGARRIA

Sai zaarrak, ortzia besarkatzean,
egoez geriza iluna barreatzen dau
etxe dauan baso egaletan.

Izadi besteko pizti ezigatxak
ez dau. ez eta bear be, beste aterperik,
ez dau, ez eta bear be, beste lagunik,
zeruko tontor gorria izan ezik.

Andik so egiten dautso atzaparrenpean
bere jaubego txiki -aundiari,
milaka zaraten isiltasunez ok eginda,
gaueko argitan ilun-ilun oi dagerren orreri.

Ez, bakartasunean ugari dan saia,
ez da beti zorionean urri.
Urdin-baltzean egaz egitean,
iretargiaren barbaro otzan besteko gozoa
bereganatzen badau beintzat, ez.

Zenbatgurako isilpekoen lekukoak,
biziaren iturburuei darien ernegaia,
ur gardena balitz lez, egarri danari
edangai damotso.

Edan egingo ete dau gure saiak?
Zazpi, baietz!

Ez dau eta, beste aterperik.
beste ziorik.
askatasuna bera.
il gura ezik!

Iniaki MARTIARTU
1994.eko urrilaren 24an